

Lahti

Kuva: Karjusaaren itärannan avokallio

Maisemaselvitys

Kaavatunnus Y-206
Rantaosayleiskaava
Arrajärvi ja Arrajoki

14.4.2025

Sisällysluettelo

Johdanto	2
Selvitysalue	2
Lähtötiedot ja menetelmät.....	2
Kaavatilanne	2
Maiseman historia	3
Esihistoria.....	3
Historialliset kartat ja ilmakuvat.....	3
Historiallinen asutus	4
Maisematila	4
Tielinjaukset	6
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet.....	6
Maakunnallisesti arvokkaat kohteet	6
Paikallisesti arvokkaat kohteet	6
Maisema-analyysi	7
Maisemarakenne.....	7
Topografia, maa- ja kallioperä	7
Vesitalous	8
Kasvillisuus.....	8
Maiseman osa-alueet	9
ARRAJOKI	9
TIISALANSAARI-SOILAHDEN LÄNSIRANTA.....	12
SOILAHTI-LUMMASPOHJA.....	15
KILPISAARI	18
KIVINIEMI-SALMENMÄKI	21
SUULAANLAHTI-ARRASTIENLAHTI.....	24
ARRASTIENVUORI-KARJUSAARI	27
Yhteenveto	30
Lähteet	32
Raportit	32
Kartat	32
Paikkatietoaineistot:	32

JOHDANTO

Maisemaselvitys laadittiin Arrajärven ja Arrajoen rantaosayleiskaavan laatimisen tueksi. Maisemaselvitys on laadittu Lahden kaupungin omana työnä ja selvityksestä vastasi maisema-arkkitehti Maria Silvast. Työssä käsitellään selvitysalueen maisemarakenne, maiseman historia ja maisemakuva. Lisäksi on kirjattu aiemmin selvitetyn maiseman, kulttuuriympäristön ja luonnon arvoalueet. Lopuksi annetaan suosituksia maiseman huomiointiseksi kaavaratkaisussa. Maisemaselvitys jakautuu seuraaviin osiin:

- Maiseman historia
- Maisema-analyysi
- Maiseman osa-alueet
- Yhteenvedo

Selvitysalue

Selvitysalue sijaitsee Lahden kaupungin itärajalalla, Arrajärven ja Arrajoen rannalla, rajautuen litiin kuntaan.

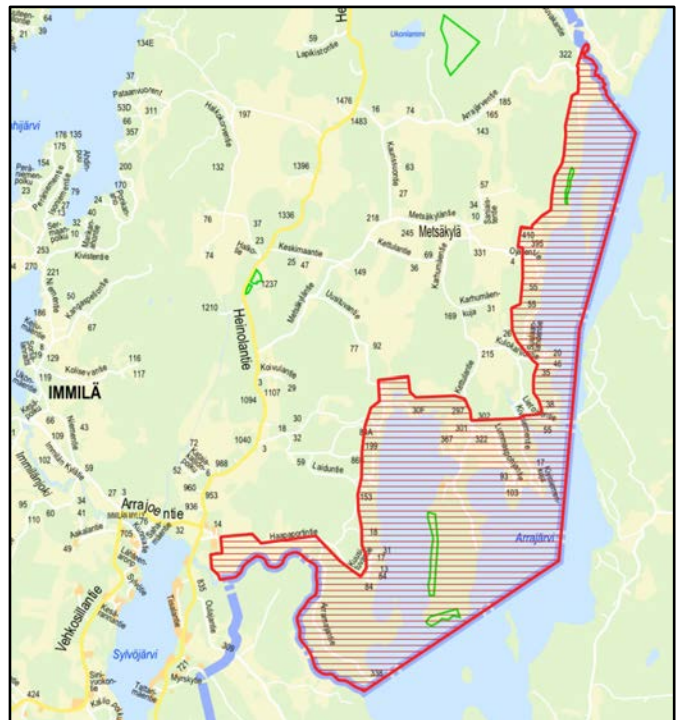
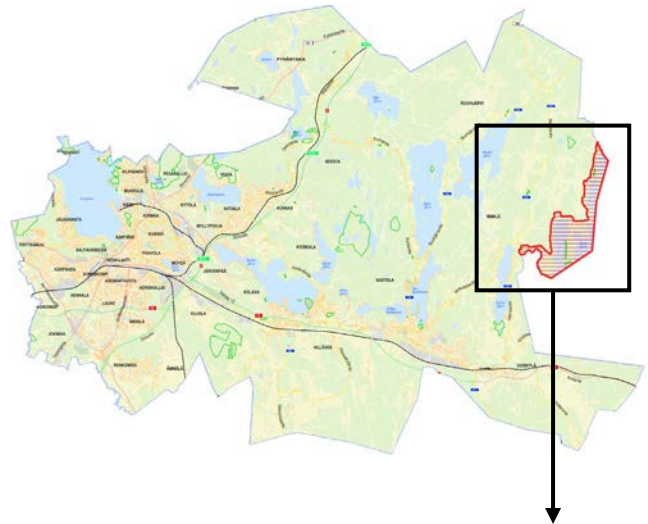
Lähtötiedot ja menetelmät

Työ on laadittu paikkatietopohjaisena selvityksenä, jossa on hyödynnetty avoimesti saatavilla olevia paikkatietoaineistoja, sekä Lahden kaupungin omia paikkatietoaineistoja. Lisäksi lähtötietoina on käytetty historiallisia karttoja, historiallisia ilmakuvia, sekä aiemmin laadittuja kulttuuriympäristöselvityksiä. Alueeseen tutustuttiin maastokäynnillä 29.8.2024 järveltä käsin. Lähteet on luetteloitu selvityksen lopussa.

Kaavatilanne

Alueella on voimassa Päijät-Hämeen maakunta-kaava 2014 sekä Lahden yleiskaava 2035 (Y-205). Lisäksi Arrajoen varrella on osittain voimassa Uudenkylän osayleiskaava. Alueella on voimassa 2 ranta-asemakaavaa: Kilpisaaren ranta-asemakaava R12 sekä Kiviniemen ranta-asemakaava R9.

Arrajärven ja Arrajoen rantaosayleiskaavoituksessa laaditaan yleiskaavatasoinen kaava, jolla ohjataan alueen maankäyttöä ja rakentamista alueidenkäyttölain (AKL) 72 §:n mukaisesti. Kaavan tavoitteena on ratkaista ranta-alueen rakennusoikeudet rakennuspaikkakohtaisesti ja osoittaa rakentamisesta vapaaksi jäävät ranta-alueet. Kaavan perusteella voidaan myöntää rakennuslupa AKL 72 §:n mukaisesti. Selvitysalue on kokonaan yksityisessä omistuksessa.

Kartta 1. Alueen sijainti.

MAISEMAN HISTORIA

Esihistoria

Alueelle laaditaan erillinen arkeologinen selvitys. Nykyiset kohteet on merkitty maisemahistoria-kartalle kuva 7 sivulla 5.

Aiemmin alueelta on tehty muinaismuistolöytöjä erityisesti Kilpisaaren alueelta. Kilpisaaren muinaismuistokohteet ovat suurelta osin asuinpaikkoja, jotka on ajoitettu joko esihistoriallisiksi tai kivikautisiksi ja varhaismetallikautisiksi.

Arrajärven Salmen kohdalla muinaismuistolöytöjä on molemmin puolin vesialuetta. Lahden puolella Kovalahden muinaismuistoalue on varhaismetallikautiseksi ajoitettu asuinpaikka.

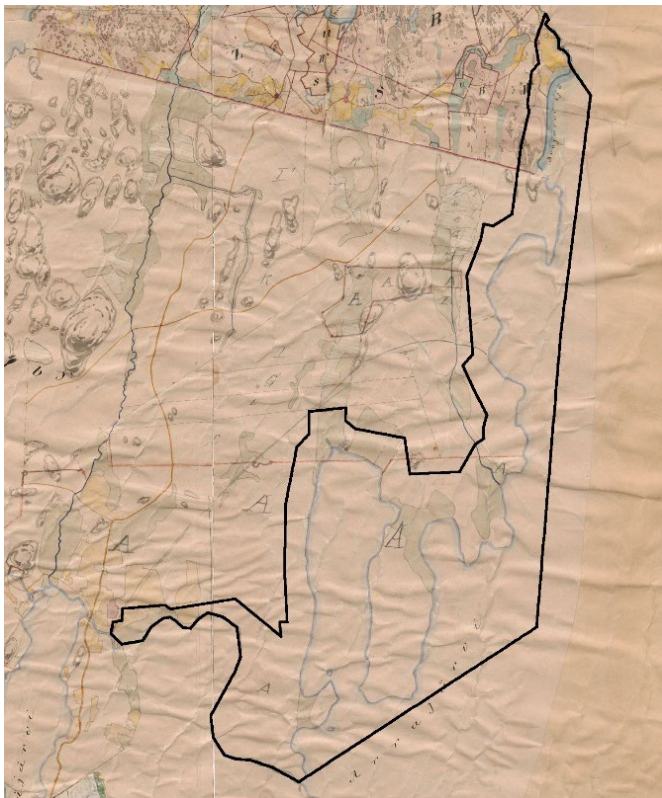
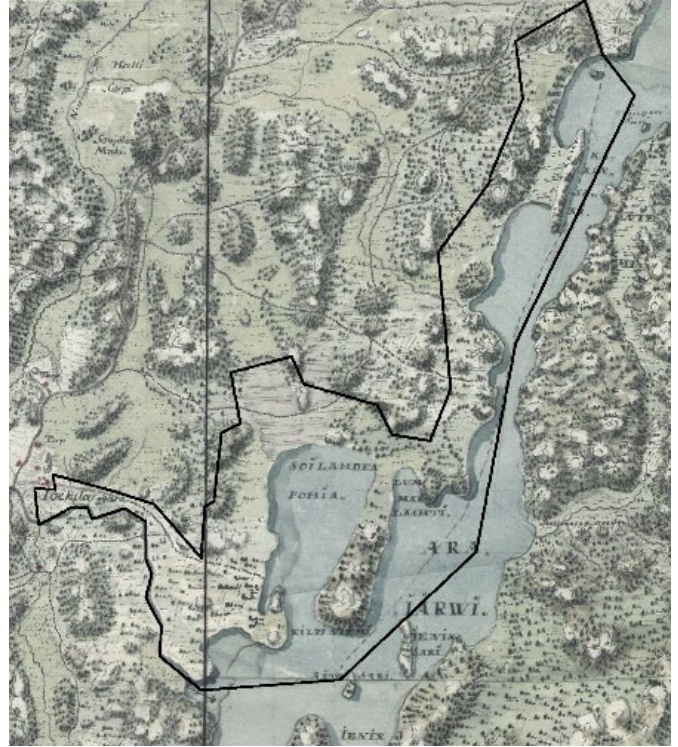
Lisäksi Arrastienvuoren laella on historiallisen ajan rajamerkki.

Historialliset kartat ja ilmakuvat

Selvitysalueetta koskeva vanhin kartta-aineisto on 1776-1805 vuosina valmistunut Kuninkaankartasto. Muita vanhoja kartta-aineistoja ovat Pitäjänkartasto vuosilta 1840-1865 sekä Senaatinkartasto vuodelta 1875.

Vanhoja ilmakuvia alueelta löytyy maanmittauslaitokselta vuodelta 1948 ja 1960. Vanhoja peruskarttoja maanmittauslaitoksella on 1960-luvun puolivälistä, 1970- ja 1980-luvun vaihteesta sekä 1980- ja 1990-luvun vaihteesta.

Kartat 2, 3, 4. Selvitysalueen likimainen sijainti rajattu mustalla viivalla. Yllä vasemmalla Kuninkaankartasto. Yllä oikealla Pitäjänkartasto. Alla oikealla Senaatinkartasto.

Historiallinen asutus

Kaava-alueen läntisin reuna Arrajoen varressa ulottuu Arrajoen kartanon peltoalueisiin, joka edustaa alueen vanhinta historiallisen ajan asutusta. Arrajoen kylä itsenäistyi Immilän kylästä 1560-luvulla. Kartano perustettiin vuonna 1651, mutta itse rakennus tuhoutui tulipalossa vuonna 1948. (Nastolan kulttuuriympäristöselvitys)

Alueen pohjoispäässä suunnittelualueen laidalla sijaitsee Arrajärven tila, joka siirrettiin nykyiselle paikalleen isonjaon yhteydessä 1700- ja 1800-luvun vaihteessa. Varsinainen siirtyminen on tapahtunut vuoteen 1855 mennessä. (Ahola Teija)

Arrasteen ja Ojasen muodostama tilakokonaisuus sijoittuu suunnittelualueelle. Karjusaaren eteläpuolelle. Molemmat tilat on perustettu alueelle isonjaon yhteydessä 1700- ja 1800-luvun vaihteessa. (Nastolan kulttuuriympäristöselvitys). Myös Torakallion tila Kilpisaaren pohjoispuolella ajoittuu 1800-luvulle. (Senaatinkartasto)

Muutoin selvitysalueen rantarakentaminen on kaupungin rakennusrekisterin perusteella uudempaa aikaa 1940-50 -luvulta nykypäivään.

Maisematila

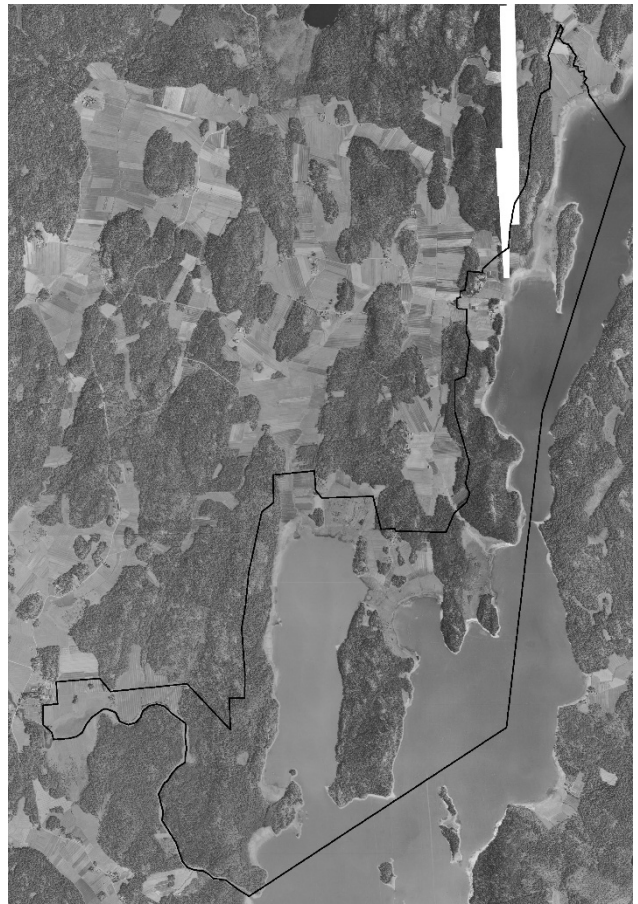
Historiallisia kartoja ja ilmakuvia tutkimalla voidaan hahmottaa mitkä nykyiset viljelyalueet ovat olleet pisinään viljelykäytössä. Lisäksi voidaan tulkita mitkä nykyisen mahdollisesti metsittyneet alueet ovat aiemmin olleet osa avointa maisematilaa.

Selvitysalueella vanhimmat viljelykerrostumat sijoittuvat Arrajoen kartanon peltoalueille. Läntisimmät peltoalueet ovat nähtävissä jo Kuninkaan kartassossa myöhäiseltä 1700-luvulta. Peltoalue on laajentunut itään 1800-luvulla. Aivan Arrajoen varret ja sen eteläpuoliset alueet ovat olleet niittyinä. 1960-luvun kartoilla Arrajoen eteläpuoliset avoimet alueet ovat jo metsittyneet.

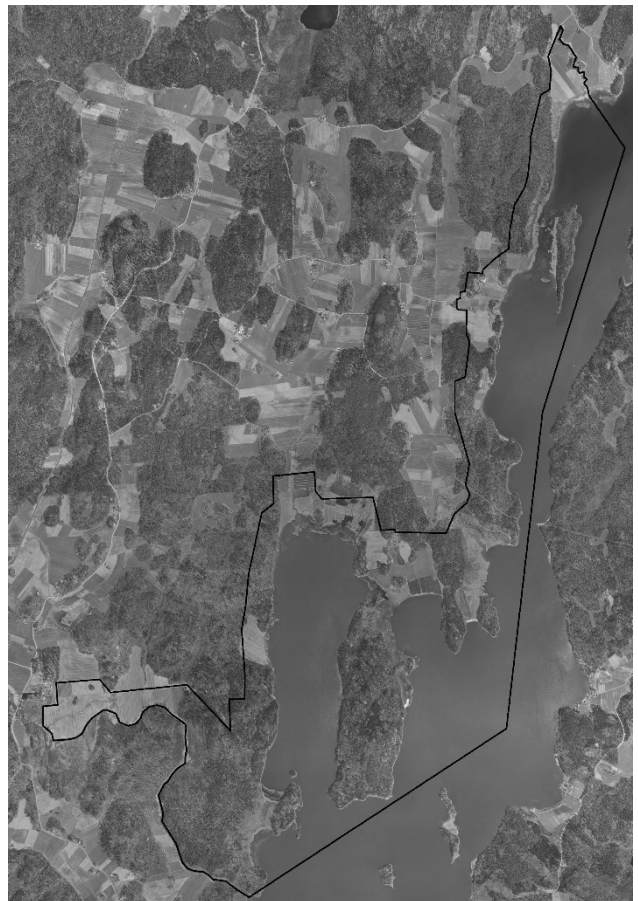
Toinen vähintään 1700-luvun lopulta peräisin oleva viljelyalue sijoittuu selvitysalueen toiseen äärilaitaan Saviojan laaksoon. Tällä alueella viljelykäytössä oleva alue on säilyttänyt melko hyvin alkuperäisen laajuutensa.

1870-luvun Senaatinkartalla näkyvät hyvin Arraste-Ojasen tilojen peltoaukeat sekä Torakallioon liittyvät peltoalueet. 1870-luvun niittyalueet sen sijaan ovat metsittyneet pikkuhiljaa.

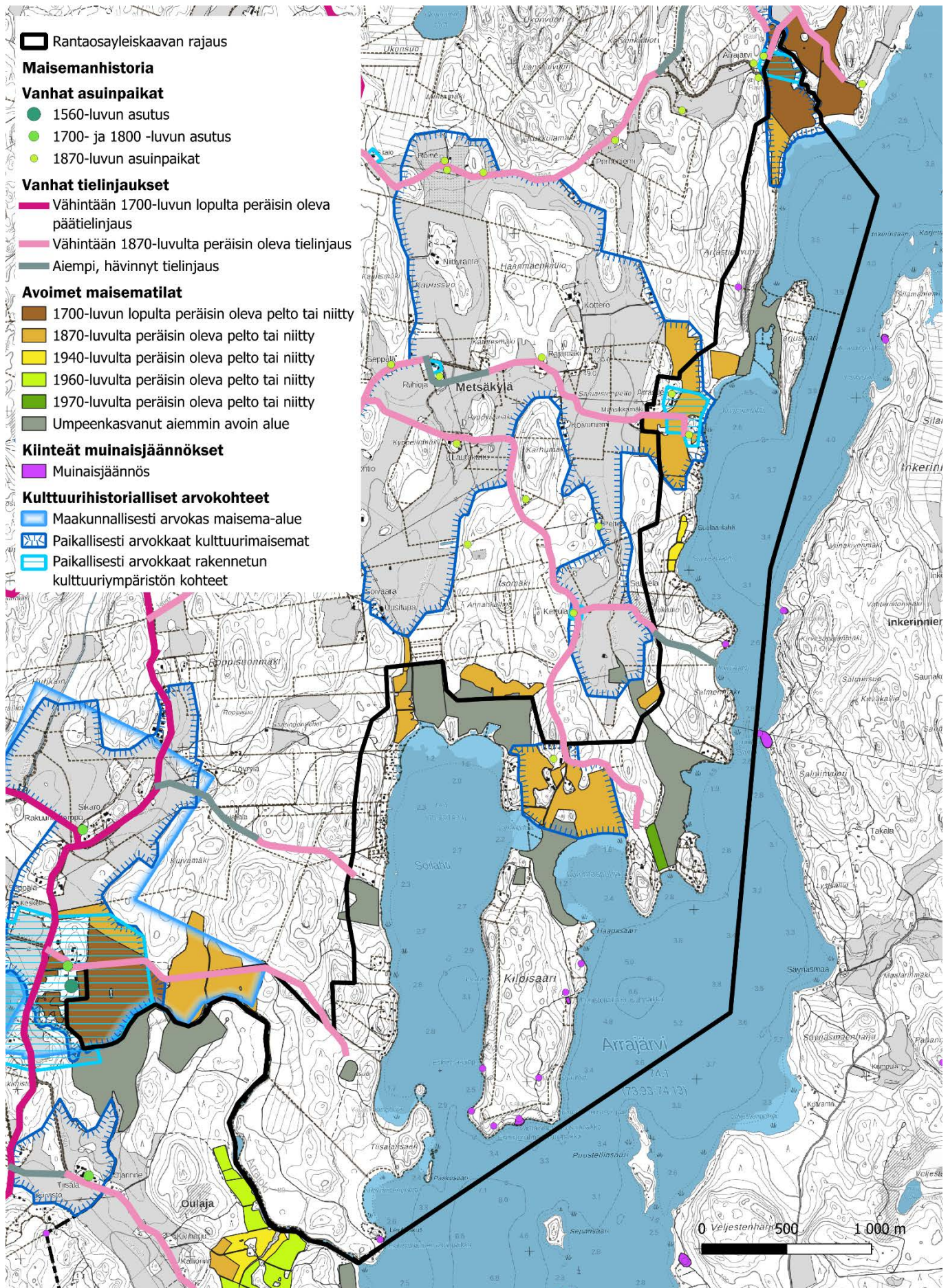
Yleisesti voidaan sanoa, että alueen maisematila on säilyttänyt hyvin historiallisen ilmeensä. Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet Soilahden, Lummaspohjan pohjukoissa sekä Lietojoen suistossa.

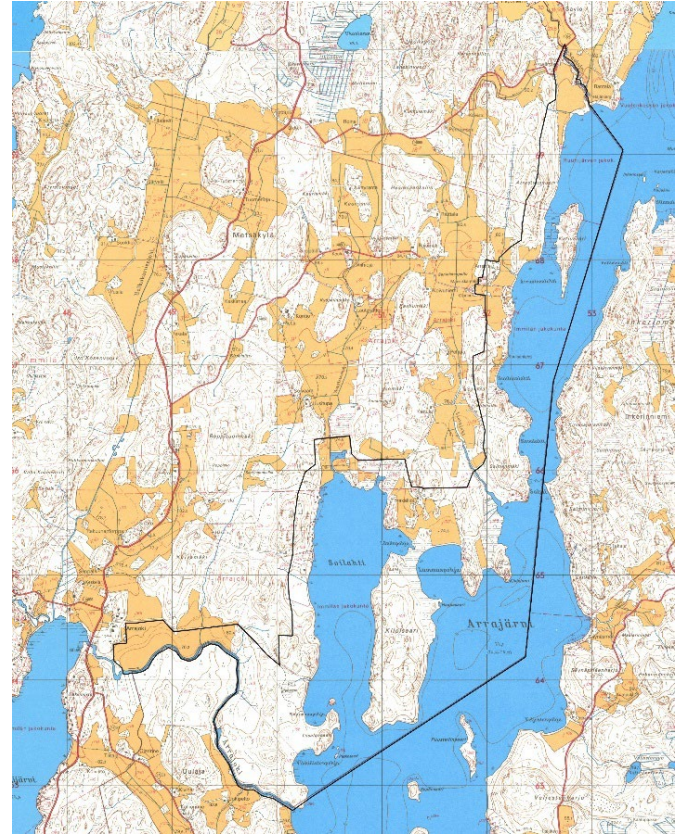
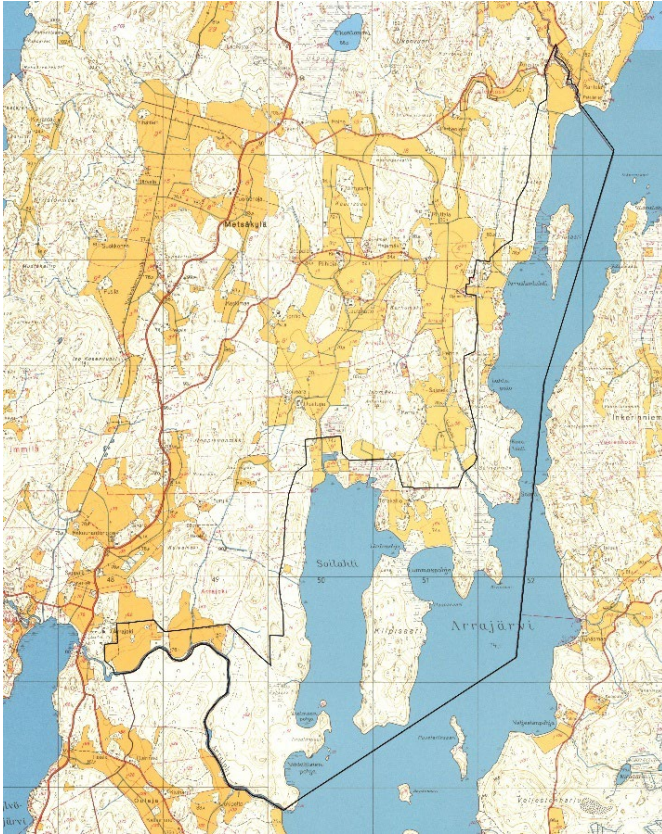
Kartta 5 Ilmakuva vuodelta 1948. (MML)

Kartta 6 Ilmakuva vuodelta 1960. (MML)

Kartta 7. Maiseman historiallinen kehittyminen selvitysalueella.

Tielinjaukset

Vanhin lähialueen tielinjaus on Uudestakylästä Arrajoen kartanon ohitse kohti Järventausta ja Vuolteenkoskea kulkeva tielinjaus. Suunnittelualueelle johtavat tielinjaukset ovat vahvistuneet Isonjaon myötä tehtyjen tilansiirtojen yhteydessä. Suunnittelualueella ei vaikuta tehdyn merkittäviä teiden oikaisemisia vanhoista tielinjauksista.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

Kohteet on esitetty kuvassa 7 sivulla 5 kartalla ”Maiseman historia”.

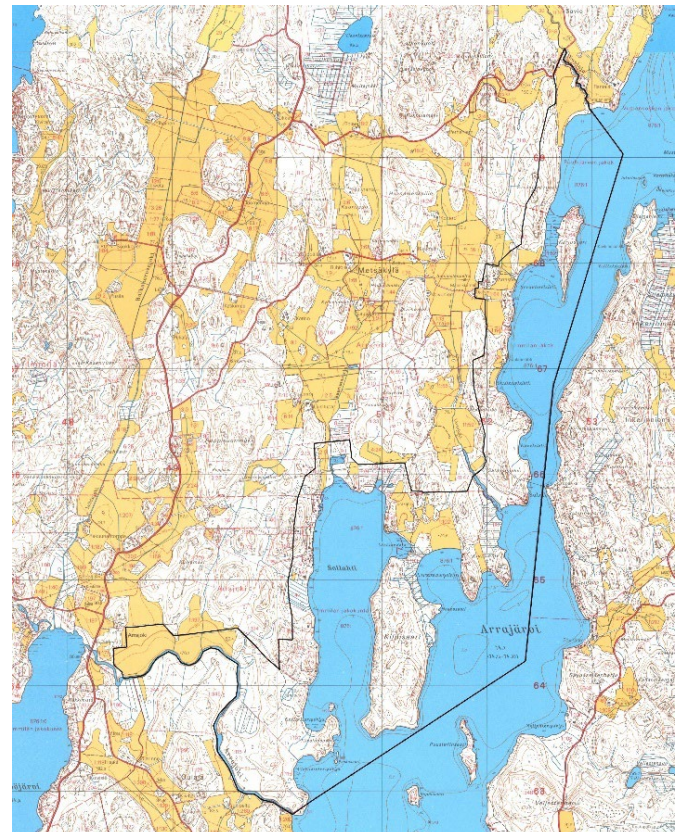
Maakunnallisesti arvokkaat kohteet

Arrajoen kartano peltoalueineen on maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Paikallisesti arvokkaat kohteet

Paikallisesti arvokkaita kulttuurimaisema-alueita on Arrajoen maakunnallisen kohteen lisäksi ovat Torakallion, Metsäkylän ja Savion kulttuurimaisema-alueet. Kulttuurimaisemakohteet ovat tyypillisesti hie-
man laajempia kuin rakennetun kulttuuriympäristön kohteet.

Rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ovat Arrajärvi, Arrastie ja Ojanen sekä myös Arrajoen kartano-
alue.

Kartat 8, 9, 10. Vanhat peruskartat MML. Yllä vasemmalla 1964-1965. Yllä oikealla 1978-1980. Alla oikealla 1989-1991

MAISEMA-ANALYYSI

Maisemarakenne

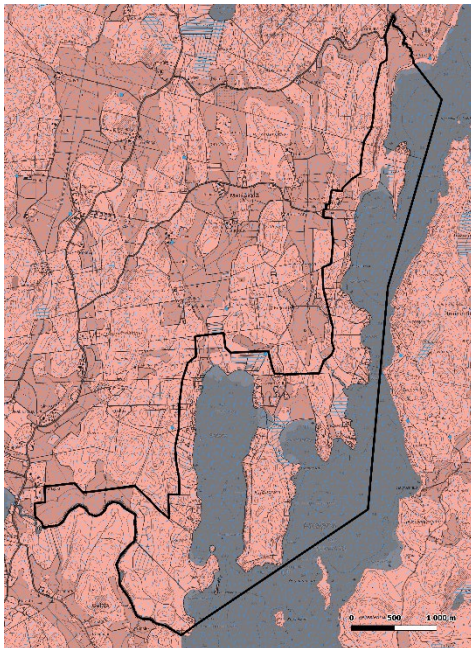
Topografia, maa- ja kallioperä

Selvitysalue sijoittuu Arrajärven ja Arrajoen ranta-alueille. Arrajärven vedenpinnan korkeus on 74,1 m mpy. Selvitysalueen kallioperä on graniittia.

Maaston korkeimmat ja jyrkimmät kohdat ovat kalliisia moreeniselänteitä. Korkeimmillaan maasto nousee 131 m mpy Arrastienvuoren huipulla. Alueella on paljon jyrkänteitä, joista juuri Arrastienvuoren jyrkänteet on korkein. Kilpisaaren alueella korkein kohta on 114 m mpy ja Soilahden länsirannalla selänteiden korkeimmat tasot nousevat 115-117 m mpy.

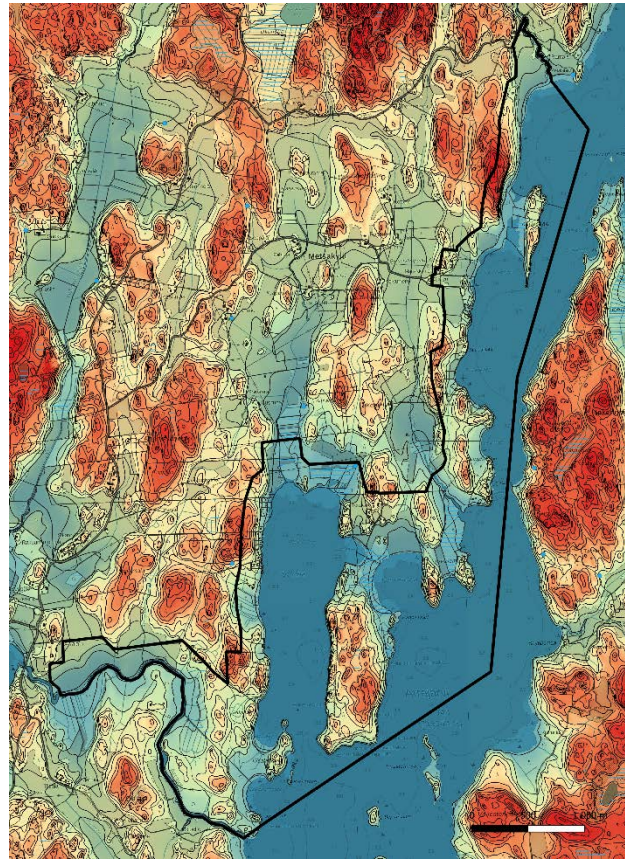
Moreeni-kallioselänteiden väliset alavammat laaksoalueet ovat maaperältään savea. Soilahden ja Lummaspohjan pohjukoissa, Karjusaaren länsilaidalla sekä Kiviniemen ja Lietojen suistossa on saraturvetta. Kau-rissuonojan suistossa on myös liejuja.

 Rantaosayleiskaavan rajaus

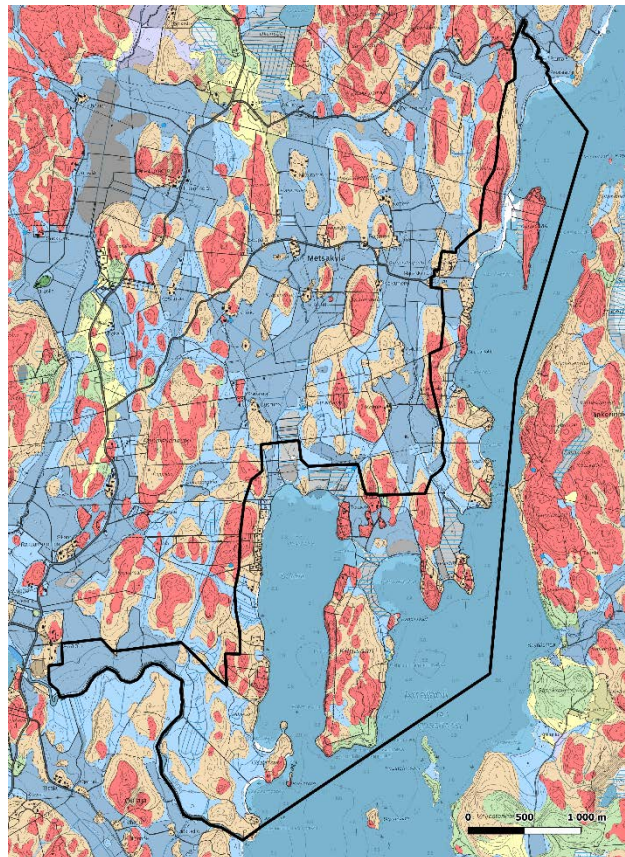
Kallioperä

 Graniitti

Topografia

— korkeuskäyrä
Korkeusalueet mpy
130
70

Maaperä

Kalliomaa
Hiekkamoreeni
Sora
Hiekka
karkea Hietä
Hiesu
Savi
Rahkaturve
Saraturve
Lieju

Kartat 11, 12, 13. Alueen maastonmuodot sekä kalli- ja maaperäolosuhteet

Vesitalous

Selvitysalue kuuluu Kymijoen valuma-alueeseen. Arrajoki kuuluu Sylvöjärven valuma-alueeseen. Lietojoki ja Kaurissuonoja ja Savioja kuuluvat Mankalan Arrajärven valuma-alueeseen.

Selvitysalueella on soistumia Soilahden ja Lummanpohjan pohjukkoissa, Lietojoen ja kiviniemen välisellä ranta-alueella sekä Karjusaaren länsilaidalla.

Arrajärvi kuuluu Mankalan voimalaitoksen sääntelyn piiriin. Sen vedenpinta pidetään vakaana ja vaihteluväli on 73,93-74,13 m mpy. Säännöstelyn takia alueella ei tapahdu kevättulvimista. (Arrajärven kunnostussuunnitelma 2014)

Arrajärvi on luokiteltu ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi.

Kasvillisuus

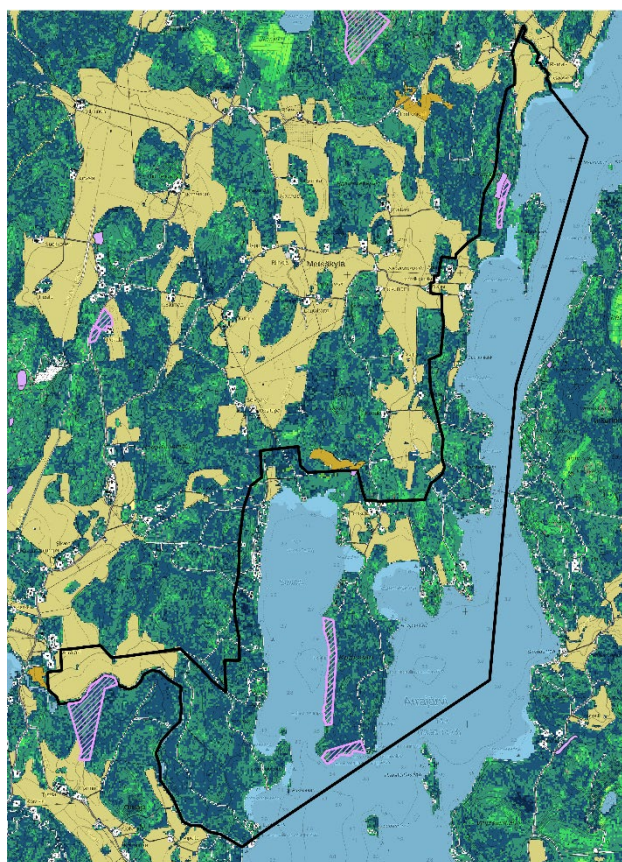
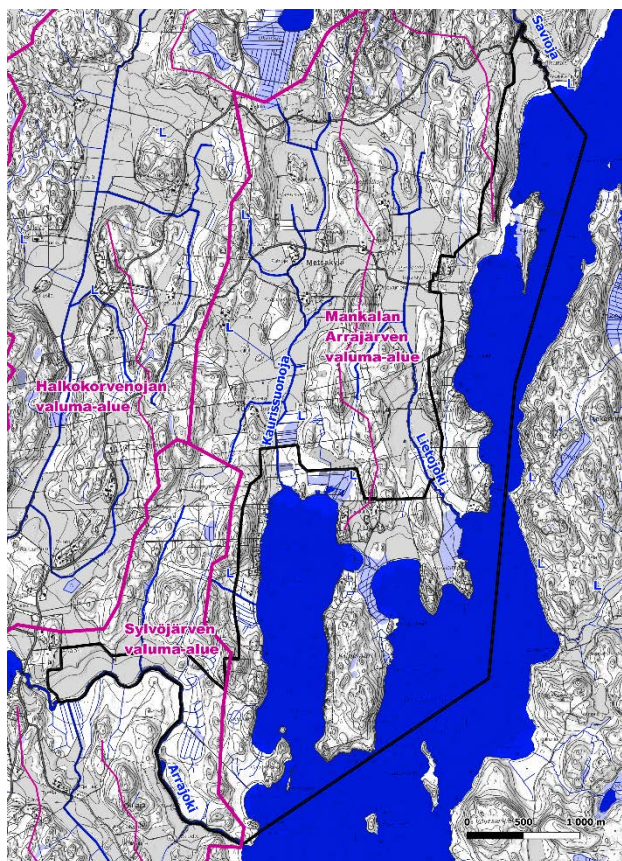
Alueelle tehdään erillinen luontoselvitys.

Maisemakuvan kannalta merkityksellistä on maiseman tilarakenteella. Puustoisilla alueilla, avoimilla alueilla ja puoliavoimilla alueilla. Selvitysalueen avoimista alueista on kerrottu luovassa Maiseman historia.

Selvitysalueen metsistä 48 % on tuoretta kangasta ja 43 % lehtomaista kangasta. Metsäalueet ovat suurelta osin talousmetsäkäytössä. Alle 30-vuotiasta puustoa selvitysalueella on 34 % ja 30–80 -vuotiasta puustoa 60 %. Yli 80-vuotiasta puustoa on ainoastaan 6 % metsäpinta-alasta. (LUKE MVMi 2021).

Metsät sijoittuvat selännealueille, mikä korostaa maastonmuotojen luomaa tilarakennetta.

Alueelle sijoittuu aiempien aineistojen perusteella kaksi metsälakikohdetta sekä kaksi luonnonsuojelualuetta (Kilpisaari ja Arrastienvuori). Lisäksi Arrajoen eteläpuolella sijaitsee Sarakärjen luonnonsuojelualue, joka on myös Natura 2000 -alue.

Kartat 14, 15. Alueen valuma-alueet ja vesistöt. Alueen metsien kasvupaikat sekä pelto- ja niittyalueet.

MAISEMAN OSA-ALUEET

ARRAJOKI

Yleiskuvaus

Arrajoki laskee Sylvöjärvestä Arrajärveen. Järvien korkoero on vain 30 senttimetriä. Arrajoen eteläpuoli kuuluu litin kuntaan. Osa-alueen maaperä on pääasiassa savea. Maastonmuodoiltaan alue on melko tasaista Arrajärven puoleisessa päässä on moreeni-kallioselänne, jonka halki joki laskee. Joen rannat ovat tasaisia, mutta uoman penkereet ovat melko jyrkät. Joki on noin 18–20 metriä leveä.

Arrajoen pohjoisosaan sijoittuu Arrajoen kartanon vanhat pellot, jotka ovat myös maisemallisesti arvokasta aluetta. Aivan Arrajoen rantavyöhykkeelle sijoittuu kosteampaa aluetta, joka on ollut vanhakseltaan niittyä. Arrajoen eteläisempi osa on puustoista ja kasvillisuudeltaan rehevää lehtomaista kangasta. Eteläosassa aukeaa peltomaisema litin puolelle.

Arrajoen rannassa ei Lahden puolelle sijoitu rakentamista. Joen etelärannalla on litin puolella, lähellä Arrajärven päätä on kolme lomarakennuspaikkaa. Lisäksi Joen pohjoispuolelle sijoittuu niemen päähän yksi lomarakennuspaikka, joka jää litin puolelle. Lahden alueelle sijoittuu Arramajan leirikeskus.

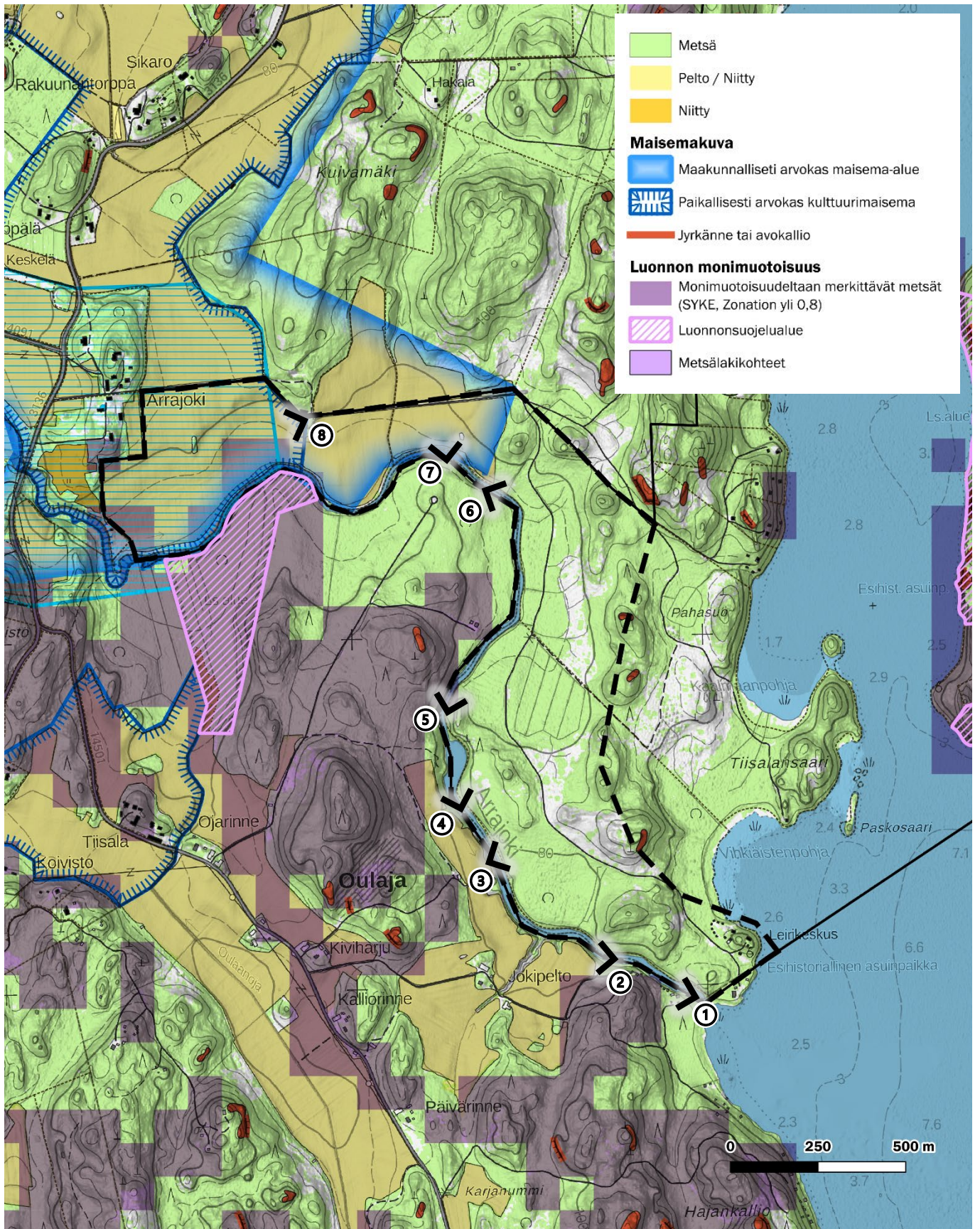
Arvokohteet

Arrajoen entisen kartanon peltoalueet ovat maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Peltomaisemat on rajattu myös Lahden paikallisesti arvokkaiksi rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin sekä paikallisesti arvokkaisiin kulttuurimaisemiin. Alueella ei ole tunnettuja luontokohteita. Lähimmät kohteet (Särkärjen Natura-alue) sijaitsevat Arrajoen eteläpuolella. Arramajan leirikeskuksen niemessä, Arrajärven rannalla on aiemmin tunnistettu esihistoriallinen asuinpaikka.

Suosituks

Arrajoen kartanon peltoalueet tulee säilyttää avoimena maisematilana ja säilyttää peltomaisemaa rajaavat metsänreunat yhtenäisinä. Mahdollista rakentamista voi sijoittua Arrajoen metsäiselle osuudelle. Rakentamisen mittakaavan tulisi olla lomarakentamista ja rakennuspaikkojen hahmottua siten, että eri lomarakennusten väliin jää riittävästi puustoa ja muuta kasvillisuutta. Arrajoen metsäisen osuuden puolivälissä sijaitseva suvanto-osuus luo vahvasti omanlaisensa maisematilan suhteessa joen muihin osuuksiin. Lahdelmaa on mahdollista hyödyntää joko rakennuspaikkoina tai yhteisenä ranta-alueena. Arrajokea pitkin kulkee melontareitti, jonka rantautumiskohdat tulee ottaa huomioon suunnittelussa.

Arrajärven ja Arrajoen maisemaselvitys

Kartta 16. Arrajoen osa-alueen maisemakuvalliset piirteet ja arvokohteet. Valokuvien kuvauskohdat

Kuvia alueesta

TIISALANSAARI-SOILAHDEN LÄNSIRANTA

Yleiskuvaus

Osa-alueeseen kuuluu alueen eteläosassa Tiisalansaari sekä pohjoisosassa Soilahden länsiranta. Alueet ovat pääasiassa moreeni-kallioselänteiden itärinteitä. Tiisalansaaren eteläpuolelle sijoittuu Vihkiäistenpohja ja Paskosaari. Tiisalansaaren pohjoisrannalla on Kaalmaanpohja. Sekä Vihkiäistenpohja että Kaalmaanpohja ovat voimakkaasti ruovikoituneita. Samoin Tiisalansaaren ja Paskosaaren välinen alue. Ruovikkoa esiintyy koko osa-alueen mittaisesti Soilahden länsirannalla. Rantarakentamisalueilla sitä on poistettu häiritsemästä virkistyskäyttöä. Ropsilantien päässä Arrajärven rannalla on ainoa savikkoinen vanha peltoalue, joka nyttemmin on metsittynyt / metsitetty.

Soilahden länsirannalla on melko runsaasti rantarakentamista. Rantarakentaminen sijoittuu rantaan laskevien moreeni-kallioselänteiden itärinteille, suotuisille rakennuspaikoille. Vanhimmat rakennukset ovat Lahden rakennusrekisterin perusteella 1960-luvulta.

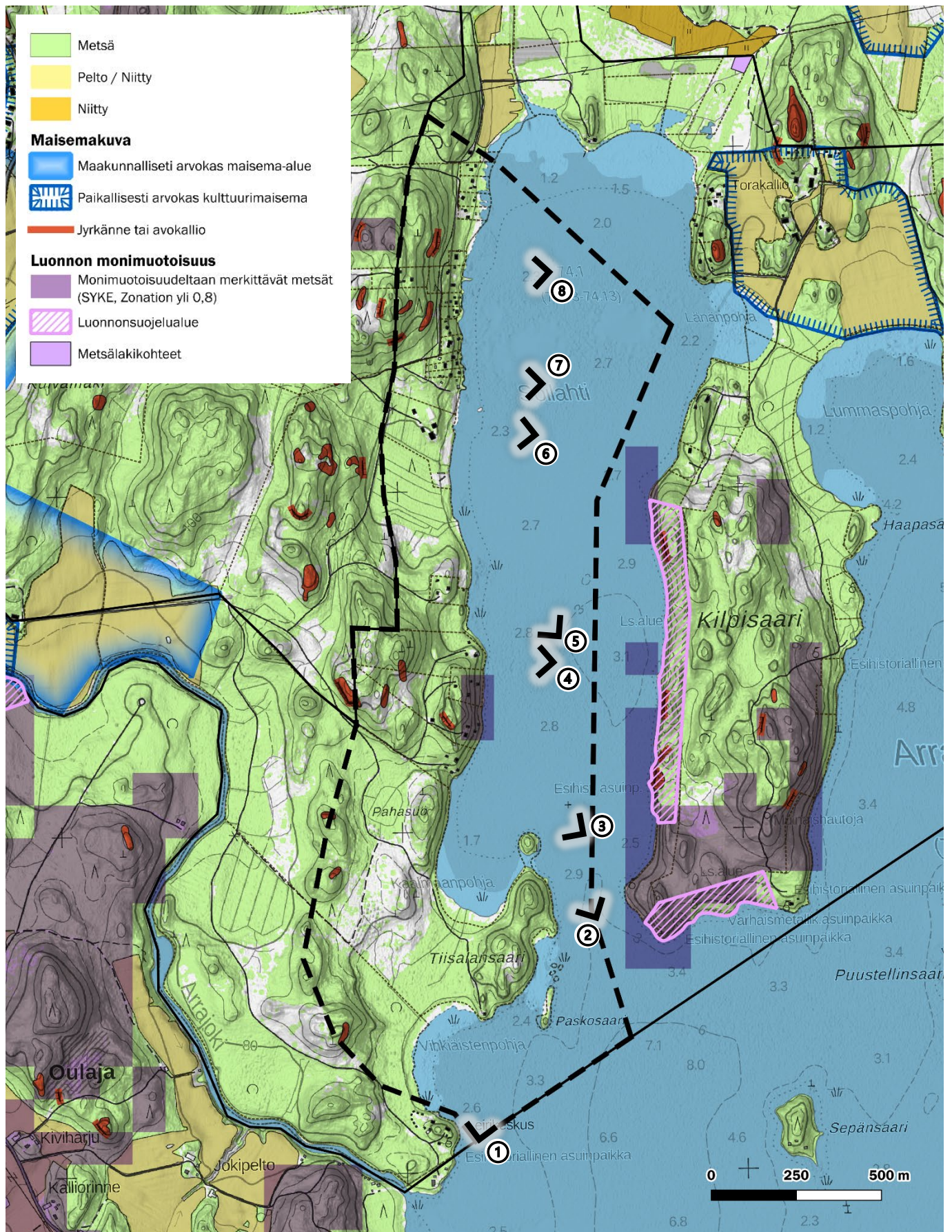
Arvokohteet

Alueella ei ole tunnistettu kulttuuriympäristöarvoja tai luontoarvoja.

Suositukses

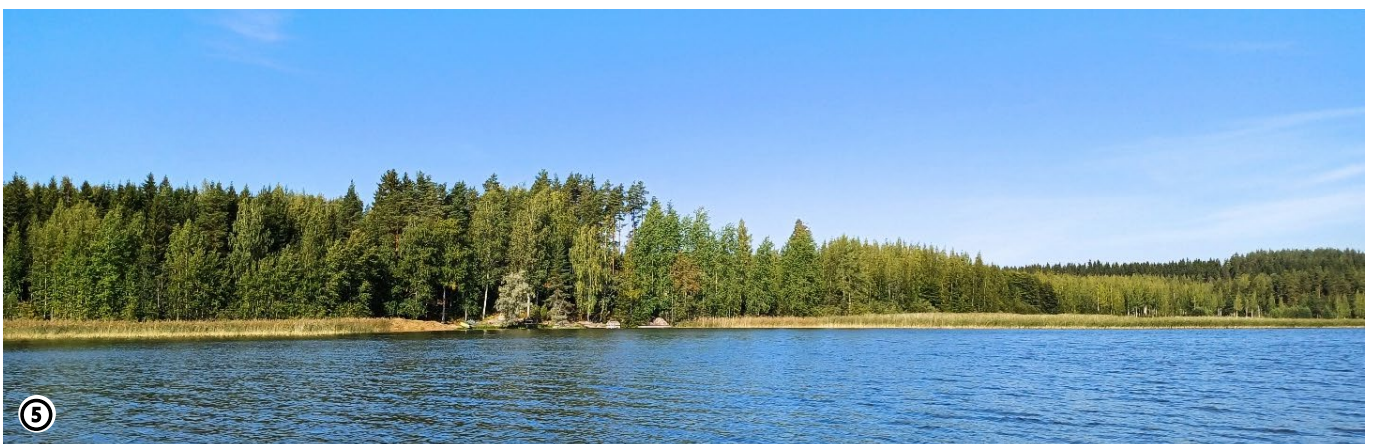
Tiisalansaaren ja Kilpisaaren muodostamaan ”portti-kohtaan” ei maisemallisista syistä kannata sijoittaa asuinrakentamista. Sen sijaan Tiisalansaaren eteläosissa tämä voisi olla mahdollista. Soilahden länsiranta on jo hyvin rakennettua ja sieltä voi olla vaikea löytää sopivia rakennuspaikkoja. Maisemallisesti aluetta voi käsitellä yhtenäisesti, rakentamiseen sopivana.

Ropsilantien ja Laiduntien tuntumassa on ranta-alueella tehty täyttöä, mikä näkyy järveltä päin maisemauriona. Täyttö on tehty ilmakuvien perusteella 2021-2022 aikana. Alue tulisi mahdollisuuksien mukaan ennallistaa tai maisemoida ympäristöön sopeutuvasti.

Kartta 17. Tiisalansaari-Soilahden osa-alueen maisemakuvalliset piirteet ja arvokohteet. Valokuvien kuvauskohdat.

Kuvia alueelta

SOILAHTI-LUMMASPOHJA

Yleiskuvaus

Osa-alueeseen sisältyvät Soilahden ja Lummaspohjan pohjukoiden alava yhtenäinen alue. Maaperältään alue on savi- ja turveperäistä. Torakallion vanhan asuinpaikan kohdalla on kallioisia pieniä selännekumpareita. Soilahden pohjukka on ollut aiemmin avointa niittyä, mutta on metsittynyt 2000-luvulla. Molemmat lahden pohjukat ovat myös ruovikoituneita.

Rakentaminen sijoittuu metsäisille kalliokumpareille. Alueen vanhin rakennuspaikka on Torakallion tila. Alueella on muutama omakotirakennus sekä Soilahden rannalla lomarakentamista.

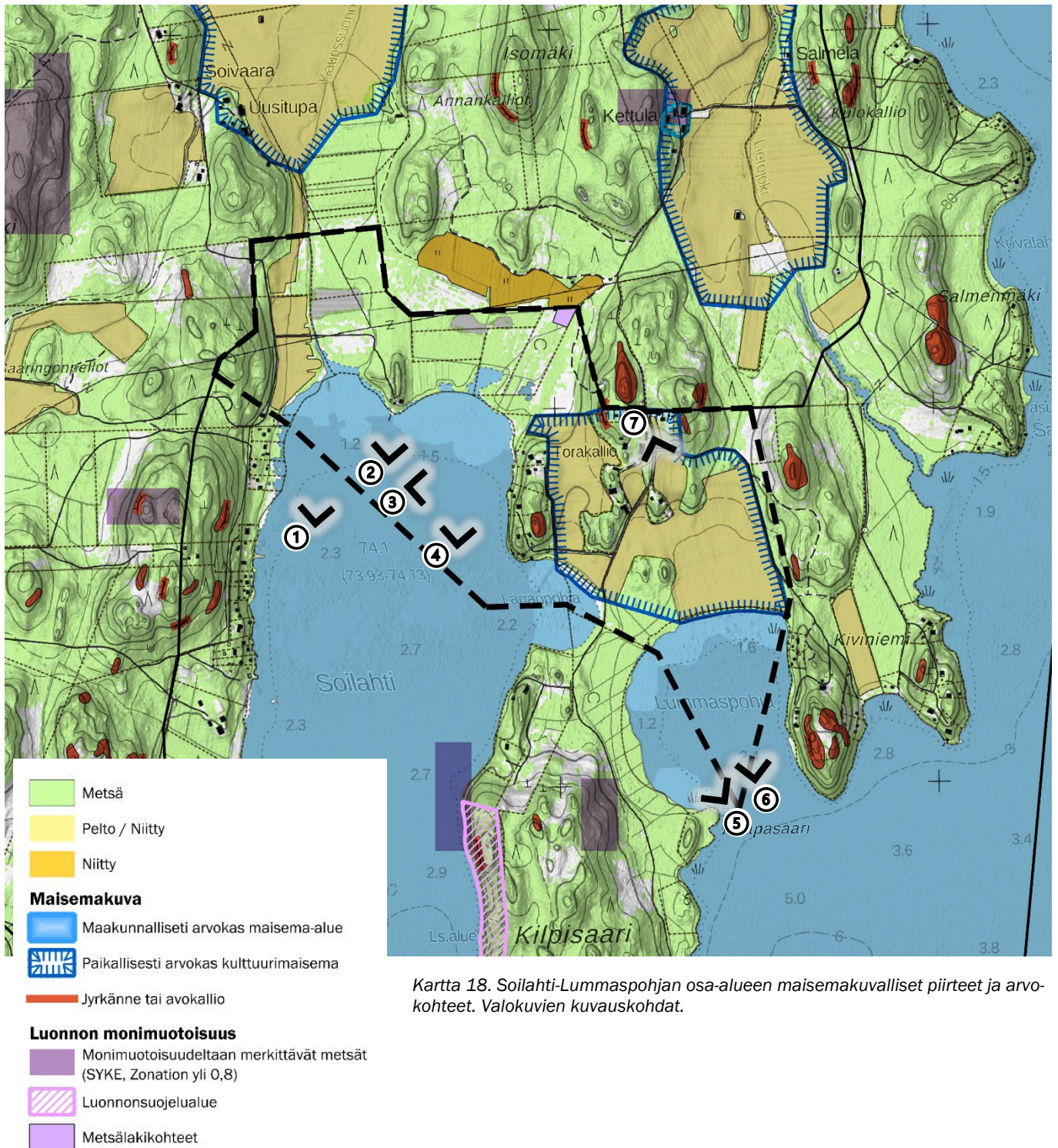
Arvokohteet

Torakallion peltomaisema, jota pienet asutetut metsäsaarekkeet rytmittävät, on paikallisesti arvokas kulttuurimaisema. Rantaan on istutettu koivurivistö, joka korostaa rantaviivaa. Torakallion tila näkyy 1870-luvun senaatinkartassa.

Alueen pohjoisosassa on metsälakikohde, pienvesistön välitön lähiympäristö.

Suositukseset

Torakallion viljelymaisemassa rakentamista ei maisemakuvan kannalta ole syytä lisätä. Soilahden pohjukassa rakentaminen olisi maiseman kannalta mahdollista, mutta maaperän kannalta voi olla haastavaa. Myös Kilpisaareen johtavan kannaksen alueella rakentaminen olisi mahdollista sovittaa maisemaan.

Kartta 18. Soilahti-Lummaspohjan osa-alueen maisemakuvalliset piirteet ja arvo-kohteet. Valokuvien kuvauskohdat.

Kuvia alueelta

KILPISAARI

Yleiskuvaus

Kilpisaari on kalliainen järvimaisemassa voimakkaasti erottuva metsäinen niemi. Kilpisaari on yhteydessä mantereeseen kapean kannaksen kautta ja alueelle kulkee sitä kautta tieyhteys. Saaren eteläkärjessä on hiekkamuodostuma.

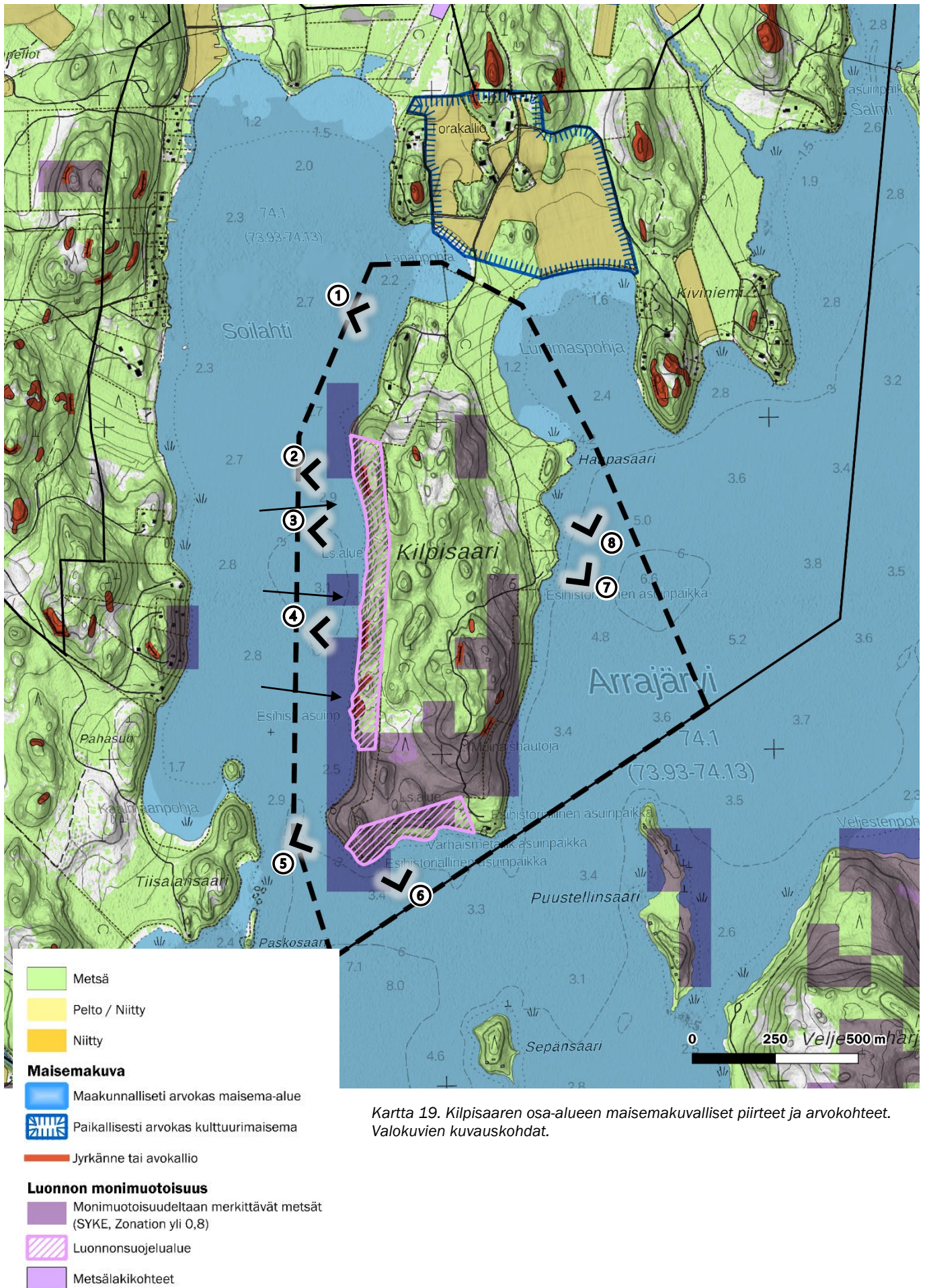
Kilpisaaren alueelle on laadittu ranta-asemakaava 1997, jossa on osoitettu rakennuspaikkoja myös maisemallisesti herkille alueille. Nykyistä rakentamista on saaren luoteisrannalla sekä yksi rakennuspaikka saaren kaakkoiskärjessä.

Arvokohteet

Kilpisaarella on useita muinaismuistoalueita. Suurin osa kohteista on esihistoriallisia asuinpaikkoja. Alueella on myös Kilpisaaren luonnonsuojelualue, joka sijoittuu kahteen osioon saaren länsireunalle sekä eteläkärkeen. Saaren eteläkärki on myös luonnonmonimuotoisuuden kannalta arvokasta aluetta.

Suosituks

Kilpisaaren koillisosa on maiseman kannalta helpoin alue rakentamiselle. Kallioiset jyrkät ranta-alueet ovat maiseman kannalta erityisen herkkiä muutoksille.

Kuvia alueelta

KIVINIEMI-SALMENMÄKI

Yleiskuvaus

Kiviniemi-Salmenmäki osa-alueelle on tyypillistä kallioiden niemenkärjet ja kallio-moreeniselänteiden väliin jäävät pienialaiset metsäiset savipainanteet. Alueen puolivälissä Arrajärveen laskee Lietojoki, joka on pienenkö pelto-oja. Salmenmäen kohdalla Arrajärvi on kapeimmillaan. Järven yli kulkee tässä kohtaa myös sähkölinja.

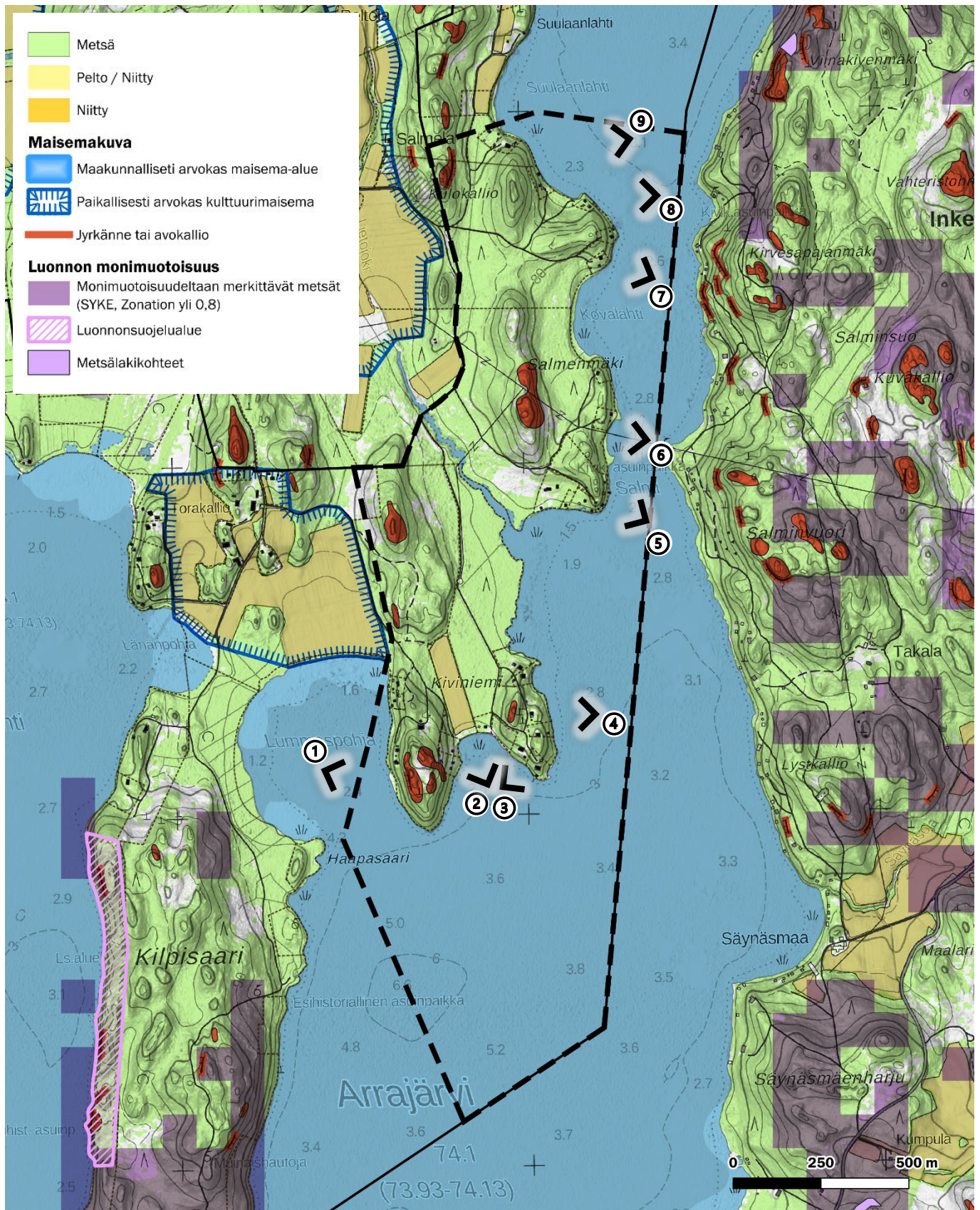
Kiviniemen alueelle on laadittu ranta-asemakaava 1993. Nykyistä rakentamista alueella sijoittuu juuri kalliisiin niemenkärkiin. Rakentaminen on pääasiassa loma-asutusta eri vuosikymmeniltä.

Arvokohteet

Osa-alueella ei ole havaittuja arvokohteita. Arrajärven vastarannalla litin puolella on muutamia esihistoriallisia asuinpaikkoja.

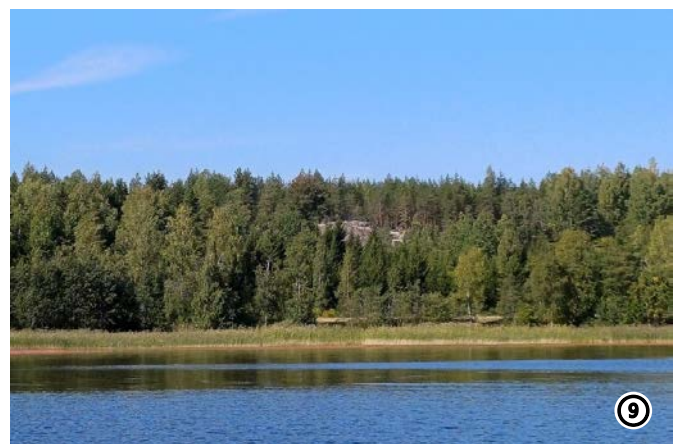
Suosituks

Jo rakennetut niemenkärjet ovat maisemallisesti hienoilla paikoilla eikä niiden rakentamisen määrää ole syytä lisätä. Muut ranta-alueet ovat maisemallisesti sopivia rakentamiselle. Rakentamisen mittakaavan olisi syytä pysyä pienipiirteisenä.

Kartta 20. Kilpisaaren osa-alueen maisemakuvalliset piirteet ja arvokohteet. Valokuvien kuvauskohdat.

Kuvia alueelta

SUULAAHLAHTI-ARRASTIENLAHTI

Yleiskuvaus

Osa-alueen maisema muodostuu rannan suuntaisista moreeni-kallioselänteistä ja niiden lomiin sijoituvista savikkoisista viljelyalueista. Vanhinta viljelymaisemaa ovat pellot Arrastienlahden ympäristössä. Rakentaminen sijoittuu pääasiassa rantavyöhykkeelle. Arrastien vanha tila sijaitsee kauempana rantaviivasta viljelymaiseman keskellä olevan metsäisen moreeniselänteen kaakkoisrinteellä.

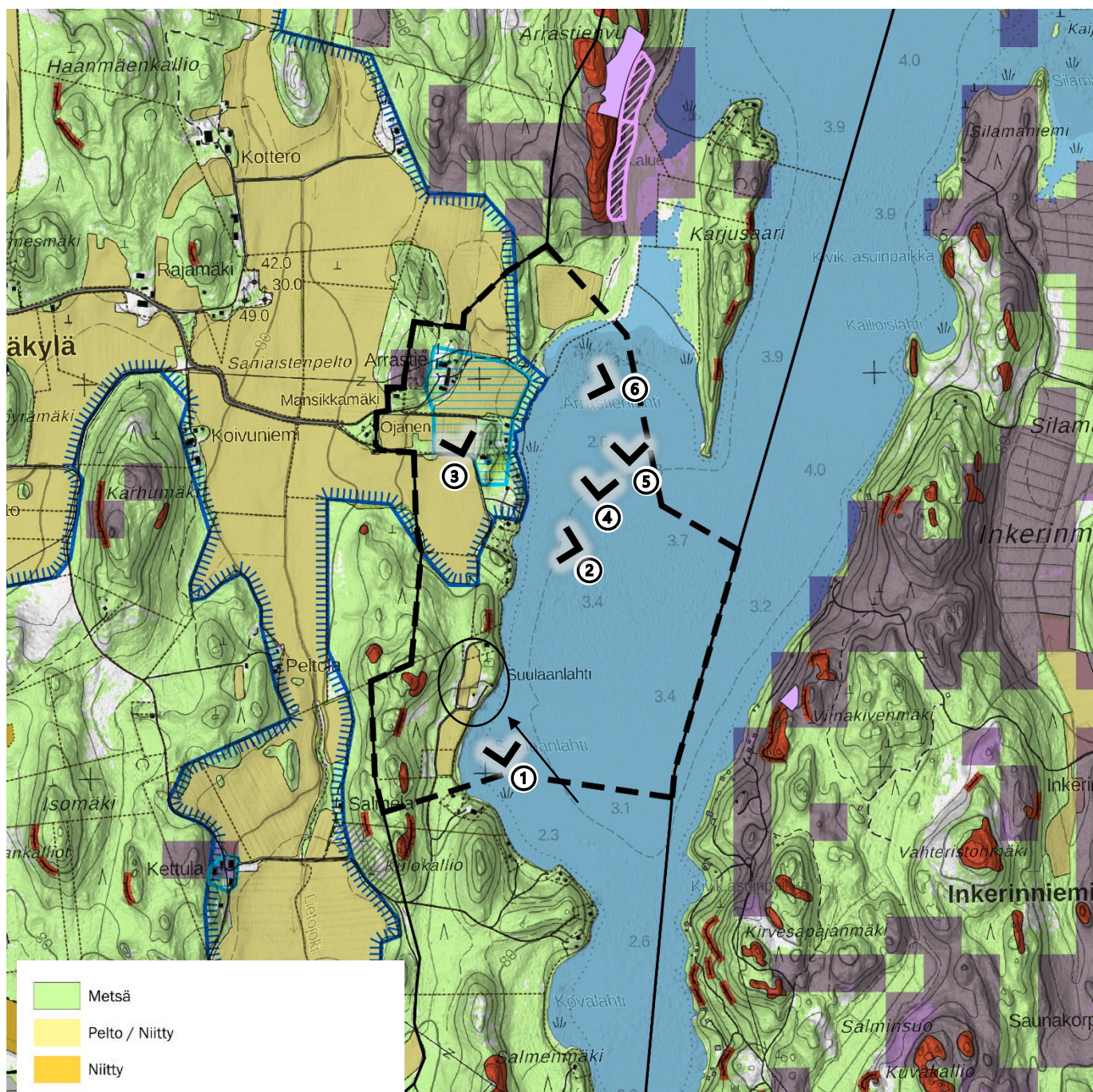
Arvokohteet

Arrastien ja Ojasen tilat muodostavat yhdessä paikallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön kohteen. Alue on myös osa laajempaa Metsäkylän paikallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa. Lisäksi

maisemakuvassa järven suunnasta korostuu Suulaanlahden rannalla puoliavoimen loivan rinteen ja järveen jyrkästi laskevan avokallion muodostama kokonaisuus.

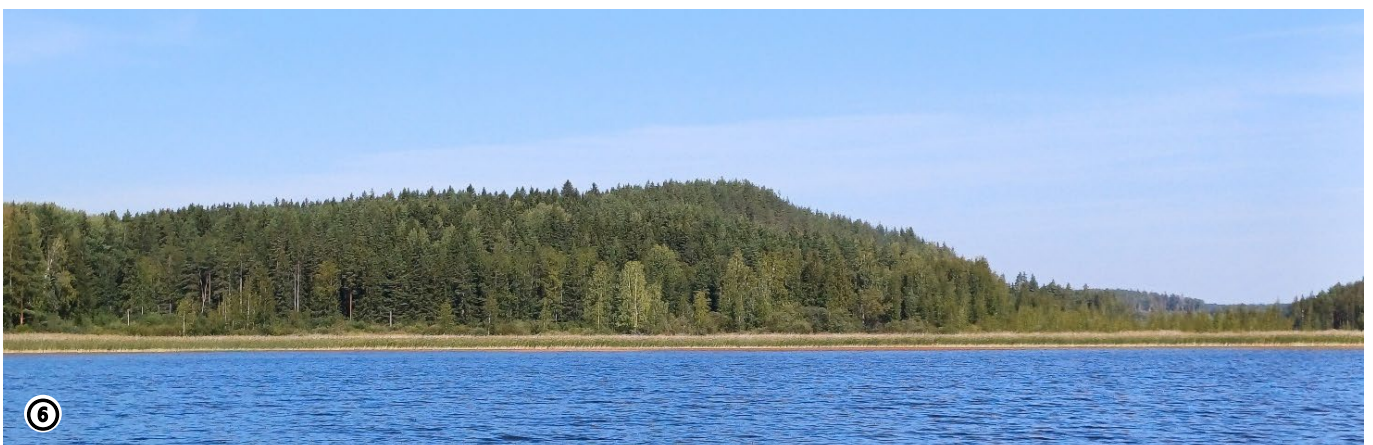
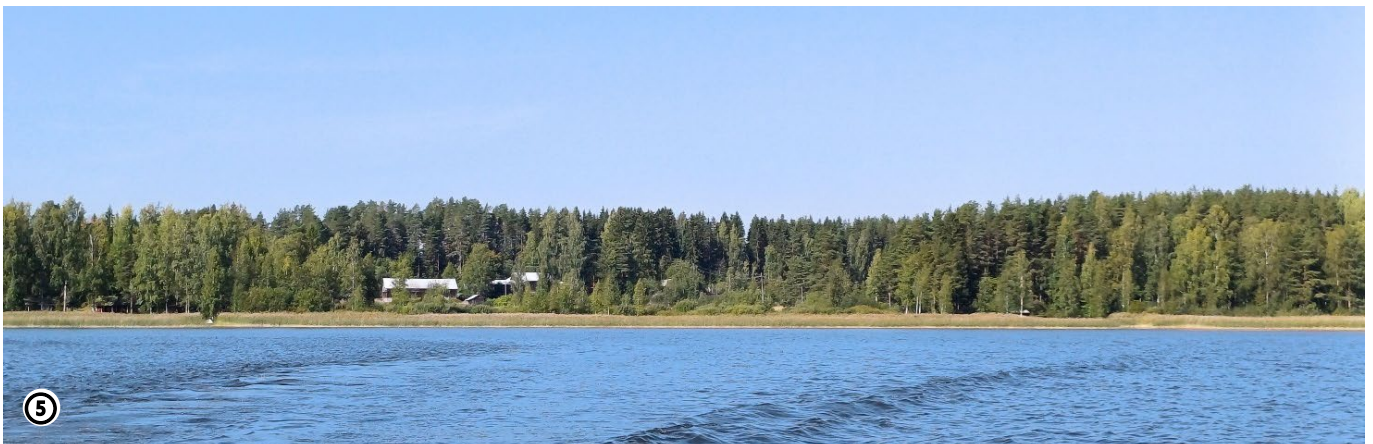
Suosituks

Vanhat viljelymaisemat Arrastien ja Ojasen tilakeskusten tuntumassa ovat maiseman kannalta erityisen herkkiä muutoksille. Samoin kallioiset selänteiden lakialueet ja Suulaanlahden rannan kallioalue. Suulaanlahden eteläreuna kestää maiseman muutoksia ja rakentamista parhaiten. Arrastien pohjoispuolella ja Ojasen eteläpuolella on rantavyöhykettä, joka kestää muutoksia rajatusti.

Kartta 21. Suulaanlahti-Arrastienlahden osa-alueen maisemakuvalliset piirteet ja arvokohteet. Valokuvien kuvauskohdat.

Kuvia alueelta

ARRASTIENVUORI-KARJUSAARI

Yleiskuvaus

Osa-alueeseen kuuluvat Karjusaari, Arrastienvuoren itärinne sekä Saviojan laakson Lahden puoleinen viljelymaisema. Arrastienvuori ja Karjusaari ovat molemmat kallioisia selänteitä, joita yhdistää toisiinsa umpeenkasvanut ruovikkoinen alue. Karjusaareen ei ole tieyhteyttä. Karjusaaren eteläkärjessä on rantautumispaikka esimerkiksi melojille. Savioja kulkee polveilevasti Lahden ja litin rajalla. Joen molemmin puolin on savikkoista laaksomaisemaa, jonka reunoilta avautuu pitkiä näkymiä joen suuntaisesti ja kohti järveä.

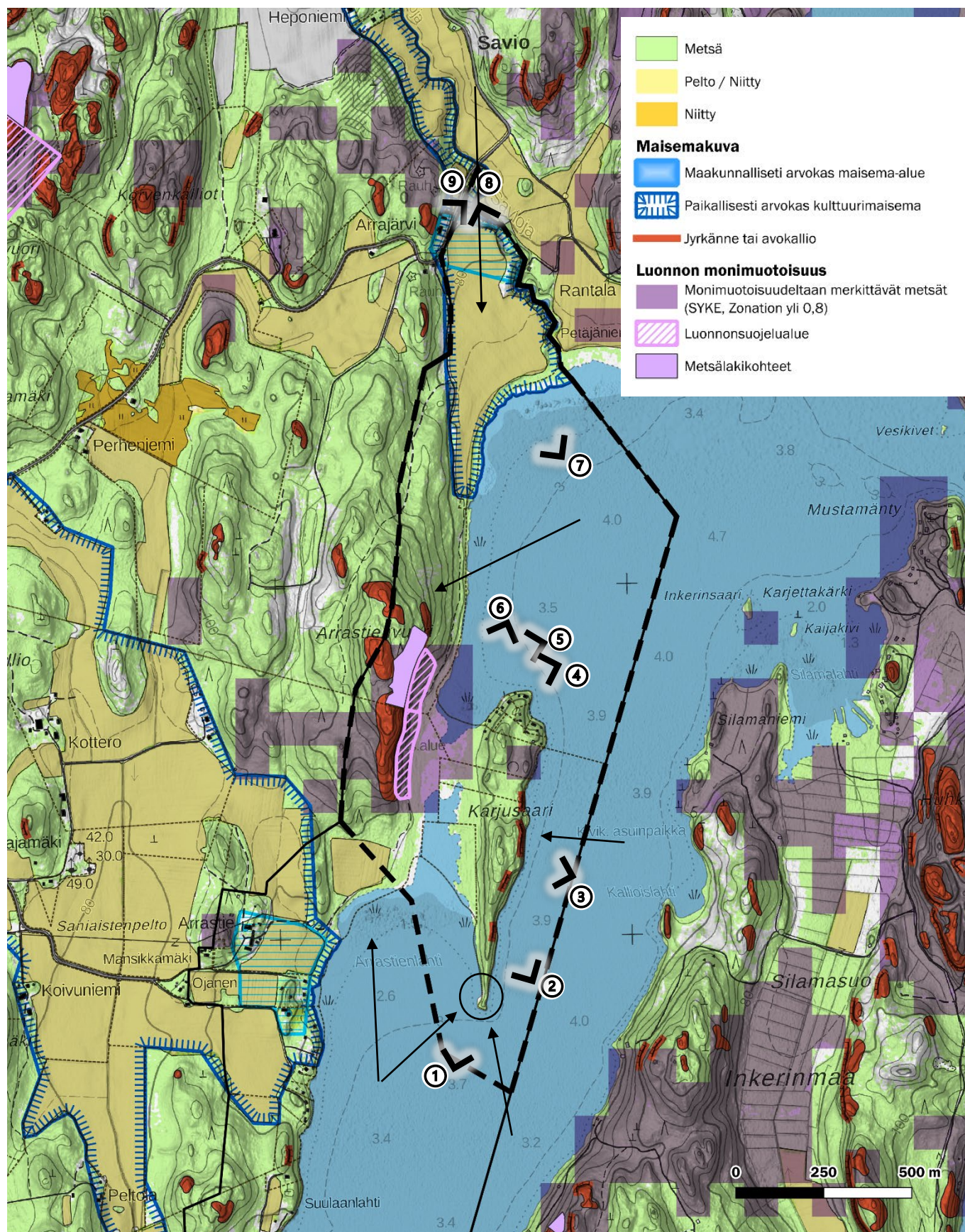
Arvokohteet

Saviojan laakso on paikallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa. Arrajärven tila siihen liittyvine peltoalueineen on paikallisesti arvokas rakennetun kulttuuriympäristön kohde. Arrastienvuoren laajat kallioiset

lakialueet ovat maisemallisesti merkittäviä. Selänteen itärinne on luonnonsuojelualueita ja ylärinteellä on myös metsälain mukainen kohde, jyrkänteet ja niiden alusmetsät.

Suosituks

Vanha kulttuurimaisema on maisemallisesti herkkä muutoksille ja lisärakentamiselle. Samoin Arrastienvuori sekä Karjusaaren kallioiset rinteet ja eteläkärki ovat maisemakuvassa näkyviä ja siten herkkiä kohteita. Jonkin verran muutoksia kestäviä alueita ovat Karjusaaren pohjoispää, jossa jo nykyisellään on lomarakentamista sekä Saviojan peltoaukean eteläkärki, joka ulottuu Arrastienvuoren selänteen edustalle. Osa-alueen eteläosassa jonkin verran muutoksia kestävä rinnealue ulottuu Arrastien tilan suuntaan.

Kartta 22. Arrastienvuori-Karjusaari osa-alueen maisemakuvalliset piirteet ja arvokohteet. Valokuvien kuvauskohdat.

Kuvia alueelta

YHTEENVETO

Selvitysalue sijoittuu Metsäkylän seudun maisematyypialueelle. Alueelle tyypillistä on savikkoinen alava viljava alue, jossa pienet moreeni-kalliokumpaareet rytmittävät ja rikkoivat peltomaisemaa. Metsäkylän asutus on hajallaan eikä selkeää kyläkeskusta ole nähtävissä.

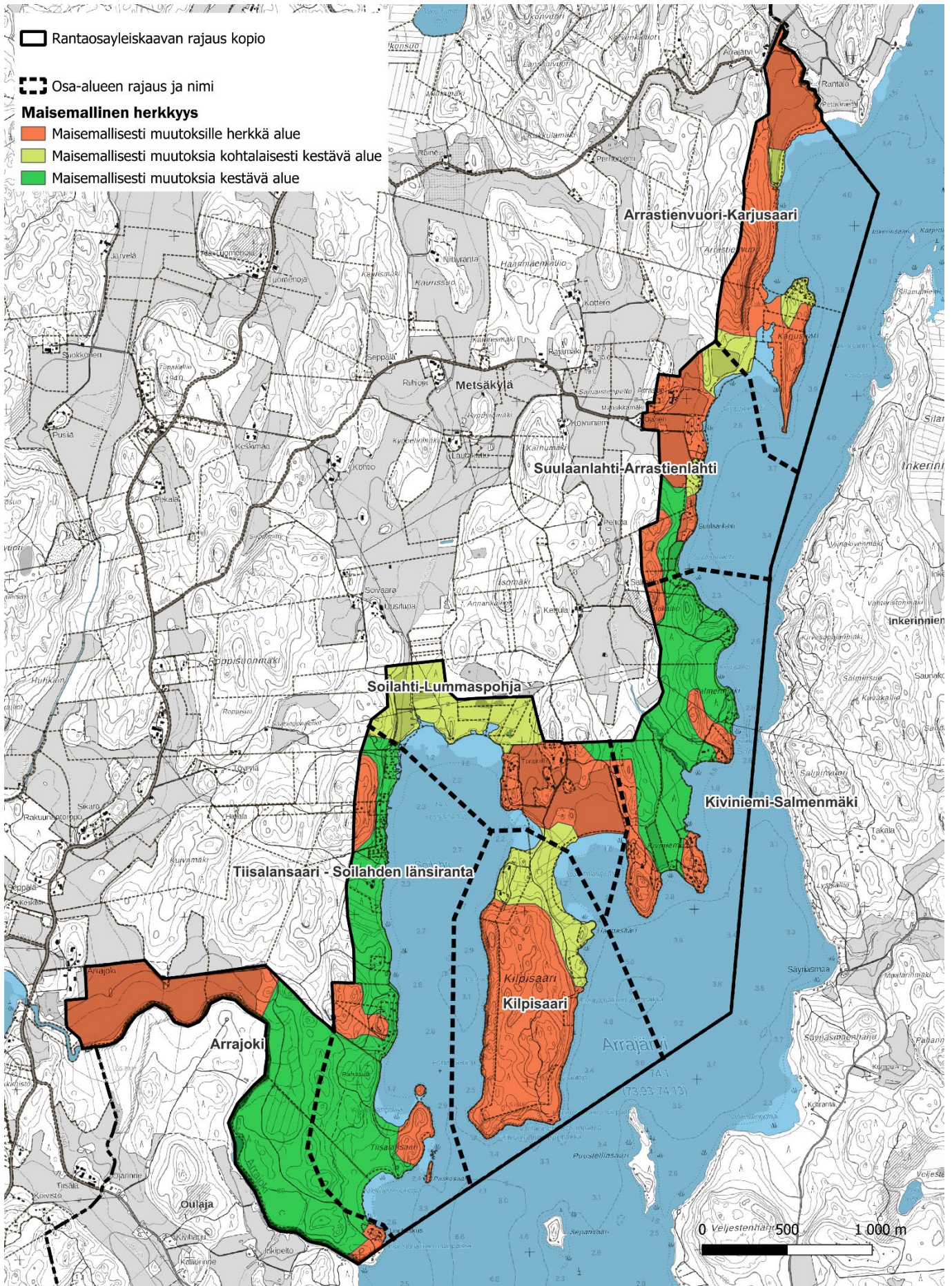
Selvitysalueella rakentamisen ja luonnon välinen tasapaino on hillitty ja mittakaavallisesti sopiva. Yleisesti ottaen rakentaminen sijoittuu alueella maisemaan huomattavan onnistuneesti yksittäistä vesialueen luvatonta täyttöä lukuun ottamatta.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita alueita sijoittuu Arrajoen alkupäähän sekä alueen pohjoisosaan Saviojan laakson alueelle sekä Arrastien ja Ojasen tilojen alueelle. Luonnon kannalta merkittävimpiä alueita aiempien selvitysten perusteella ovat Arrastienvuori sekä Arrajoen eteläpuolella sijaitseva Natura-alue. Arkeologisesti alue on potentiaalinen alue. Tiedossa olevia havaintoja on erityisesti Kilpisaaren

alueella. Myös litin puolella on runsaahkosti muinaismuistokohteita. Luonto- ja arkeologiset arvot selvitetään erillisissä selvityksissä.

Maiseman kannalta merkittäviä asioita ovat vanhat viljelymaisemat sekä pitkät näkymäakselit esimerkiksi järven suunnalta. Myös rantaan rakentuvan loma-asumisen sovittaminen ympäröivään maisemaan on kriittinen tekijä maisemakuvan muodostumisessa.

Rakentamisen tulee olla vastaavassa mittakaavassa kuin nykyinen rakentaminen. Eli sopeutua maastoon ja maisemaan. Rannassa tulee säilyttää puustoa, siten, että rakentaminen jää metsäisen silhuetin taakse. Kaikenlaisen rantaan sijoittuvan rakentamisen tulee sulautua nykyiseen maastoon, sen sijaan että muokattaisiin maastoa esimerkiksi voimakkaasti luiskaten tai rantaa täyttäen. Mikäli rannasta joudutaan kaatamaan puita, niiden tilalle istutetaan uusia.

Kartta 23. Alueen herkkyys maiseman muutoksille

LÄHTEET

Raportit

Airas P. Niskanen R. Palomäki J. Silvast M. Suokas S. Sääksniemi J. Vesanen J. 2020. Nastolan kulttuuriympäristöselvitys. Lahti.

Silvast, Maria 2024. Lahden kulttuurimaisemat –selvitys paikallisesti arvokkaista kulttuurimaisemista. Lahti.

Aarregaara E. Uronen C. Vuorinen T. 2006. Päijät-Hämeen maisemaselvitys. Lahti.

Ahola, Teija 2005. Rakennusinventointi – Nastola. Hämeen ympäristökeskuksen moniste 101/2005. Hämeen ympäristökeskus, Nastolan kunta.

Ketola, Mirva 2014. Arrajärven kunnostussuunnitelma, Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n tutkimusraportti no 262/2014

Kartat

Harju Erkki-Sakari (toim.) 2012. Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776-1805, SKS:n toimituksia 1373, Tieto.

Maanmittaushallitus. Senaatin kartasto (1870-1919).

Kansallisarkisto. Pitäjänkartta

Maanmittauslaitos. Vanhat peruskartat, karttalehdet 311109, 311112, 311210. (1964, 1965, 1978, 1980, 1983, 1989, 1991).

Maanmittauslaitos. Historialliset ilmakuvat 1948, 1959, 1960. Paikkatietoikkuna.

Paikkatietoaineistot:

GTK, maaperä ja kallioperäaineistot, vinovalovarjoste

LUKE, kasvupaikat, puuston ikä, puuston korkeus MVMI 2021

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet

MML, maastokartta, korkeusmalli

Suomen ympäristökeskus, luonnonsuojelualueet, luonnonmonimuotoisuusaineisto (Zonation)

Suomen ympäristökeskus, Scalgo oy, maanpeiteaineisto 2m

Metsäkeskus, metsälakikohteet

Päijät-Hämeen liitto, maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, historialliset asutustiedot 1560- ja 1700-1800 luvut

Ruokavirasto, peltorekisteri

Lahden kaupunki, kaavoitustiedot, rakennusrekisteri, kiinteistötiedot, maanomistus, valuma-alueet, luontoselvitystiedot, ilmakuva 2017 ja 2021, paikalliset kulttuuriympäristöselvitykset